

נושא בדרך היומי

מאת הרב הגאון רבי חיים שמרלר שליט"א ראש ישיבת "אורייתא"

יו"ל ע"י שערי הוראה - המפעל העולמי ללימוד תורה והלכה | גליון ב' | פרשת עקב

שנים מקרא ואחד תרגום

דף ח. אמר רב הונא בר יהודה אמר רבי אמי לעולם ישלים אדם פרשיותיו עם הציבור שנים מקרא ואחד תרגום,

טעם החיוב

בגמ'. לא נתבאר הטעם שחייבו חז"ל לעבור על הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום, ובלבוש (ריש סי' רפ"ה) כתב הטעם כדי שיהא בקי בתורה, ולכן יש אומרים דאם למד בפירוש רש"י יצא יד"ח דהרי כל מטרת התרגום הוא כדי שיבין מה שלומד וע"י פירש"י יבין יותר הענין מהתרגום בזה"ל, וכן המשמעות בשל"ה הק' שכתב שישים לבו ועינו להתבונן במה שקורא הן במצוה והן במוסר והן במדות היוצאת מן הפסוקים. עי' בא"ז. הרי שכל הענין הוא שיהא בקי בתורה, אמנם באליה זוטא הביא משיירי כנסת הגדולה (הגהות הטור אות א') דבמטה משה (סי' תס"ד) כתב שמעתי טעם על שנים מקרא ואחד תרגום כנגד התורה שניתנה ג' פעמים, בסיני, באוהל מועד, ובמשנה תורה, וכתב הא"ר דאדיל על עיקר הדבר למה תיקנו ג' פעמים אבל תרגום טעמו כמו שכתב במעדין"ט שהוא כנגד המתרגם (ועי' א"ר דמשמע דהלשון שכתב במט"מ והשלישי באר היטב הכוונה כנגד משנה תורה שהוא באר היטב, אכן במעשה רוקח עשה מזה ב' טעמים דלהשכה"ג השלישי כנגד משנה תורה ולהמט"מ באר היטב).

חידוש קא חזינא דבערוה"ש (ריש סי' רפ"ה) כתב טעם לשמו"ת דבודאי בשעה שתיקן משה רבע"ה לקרות בתורה תיקן ג"כ תקנה זו שכל אחד יקרא שנים מקרא ואחד תרגום, וכתב שם דהחיוב בתורה היא השמיעה והלימוד, כמו שאומרים באהבה רבה לשמוע ללמוד, והנה בזה ששומעים קריאת התורה יוצאים ידי שמיעה, וכשעוברים על הפרשה הוא חובת הלימוד יעו"ש. והוא דבר מחודש הוא תקנה קדומה מימי משה רבע"ה וגם דלדבריו יוצא דהוא דאורייתא דהרי מימות משה רבע"ה הוי דברי קבלה וכבר כתבנו בכמ"ק בספרנו (עי' פרק קריאת התורה) מכמה אחרונים דס"ל דדברי קבלה כדברי תורה ממש, וזה לא ראינו לאחד שיסבור כן שהוי כדאורייתא.

בימים טובים

והתרוה"ד (בח"ב סי' ק"ע) כתב דביו"ט אין חיוב להשלים הפרשה שמו"ת דעיקר חיוב דאצרכו רבנן להשלים עם הציבור היינו שכל יחיד ויחיד יקרא לעצמו כל התורה מראש ועד סוף בכל השנה, וא"כ כיון שכבר השלים כל פרשה בשבתו אין

צריך להשלים הפרשה דיו"ט והובא להלכה בשו"ע (סי' רפ"ה ס"ז), ולכאורה משמע קצת טעם חדש לשמו"ת דהחייב הוא שכל יחיד יעבור על כל התורה במשך השנה. והוא חובת קריאה ולא חובת ידיעה, אם כי די"ל דגם כוונתו דחובת הקריאה הוא כדי שיהא בקי בתורה וכמ"ש הלבוש. ובד' פרשיות לכאורה הדין ג"כ כמו ביו"ט דמאי שנא הרי גם פרשיות אלו כבר עבר בפרשת אותו שבוע.

והן אמת דהתורה ד' גופא בח"א (סי' כג) כתב בנוגע לפרשיות יו"ט וד' פרשיות וז"ל, יראה שלא נהגו להשלימו, ואין בידי טעם וראייה כל כך. ואין לדקדק מפרש"י דפי' ישלים אדם פרשיותיו של כל שבת ושבת, משמע דווקא מה שקורין בכל שבתות השנה, דאיכא למימר אורחא דמילתא נקט, וה"ה מה שקורין ביו"ט, דלאו כי רוכלא וכו' במיימוני בשם רבינו שמחה ז"ל וז"ל: אע"פ שעיקר מצוה כל פרשה ופרשה עם הצבור אם לא עשה כן ישלים כולם בשמיני עצרת שבו גומרים הצבור ובלבד שלא יקדים ולא יאחר יום אחד מן הצבור, ע"כ. מהכא נראה מדקבע היום שבו גומרים הצבור חמשה חומשי תורה בכל שנה, משמע דעיקר חיוב דאצרכו רבנן להשלים פרשיות עם הצבור, היינו כדי שכל אחד מישראל יקרא לעצמו כל התורה מראש ועד סוף בכל שנה כמו שעושין הצבור, מש"ה צריך לסיים ממש באותו היום שמסיימין בו הצבור דאע"פ שלא קרא כל השנה עמהן, אחר גמר מצות אזלינן בכוליה דוכתא. וכן משמע מלשון הרמב"ן דטעמא הכי הוא, דכתב וז"ל: דאע"פ שכל אדם שומע כל התורה בכל שנה בצבור חייב לקרותו לעצמו בכל שבוע ושבוע סדר של אותו שבת. וכיון דטעמא דהשלמה הכי הוא, נראה דלא אצרכו רבנן אלא שישלים פרשיות של כל התורה רק פעם אחד בשנה, וא"כ לא צרכינן להשלים פרשיות של יו"ט ושל ארבע פרשיות ומוספין אחרים דהשלימו כל אחת בשבתו. אמנם נראים הדברים דלפי פירוש רבינו חננאל דפליג על רבינו שמחה, כדאיתא בהגה"ה התם ולא מפרש ההיא דרב ביבי בר אביי בפרשיות דכולה שתא, בהך סברא פליגי, דלהיא גירסא ופי' אין טעם השלמה, בשביל שיסיים התורה בכל שנה כדפרש"י, אלא אפשר כדי שיהא רגיל במה שהצבור קורין וא"כ היה צריך להשלים פרשיות של יו"ט ומוספין לפי טעם זה. ומ"מ אפי' אי הכי הוא מתיישב המנהג לדעת אינך גאונים, וקרוב בעיני שלא נהגו רבותינו להשלים.

אכן יצוין שהיו מגאוני וקדושי ארץ שנהגו גם בד' פרשיות להשלים הפרשה שמו"ת, עי' בספרי המנהגים שהביאו שנהג כן הרה"ק מהר"ם מזלוטשוב זי"ע ועוד.

האם זקן וחולה שרוצה למות חייב

בגמ' איתא דסגולת שנים מקרא ואחד תרגום דמאריכין לו ימיו ושנותיו, ובאליה רבה (סי' תרפ"ה סק"ג) כתב דאפילו עמלים ומרי נפש הקצים בחייהם מחויבים בשנים מקרא ואחד תרגום, ומשמע דס"ל דאפילו בזקן מופלג שימיו ספורים לא יאמר בלבו הן קרוב יומי ומה לי לעשות סגולות לאריכות ימים, רק יקרא שמו"ת, ובפשטות אפשר להביא סמך לדבריו בדרך צחות ממה שהביא התוס' בברכות שם בשם המדרש דרבי ציוה לבניו "קודם פטירתו" שלא יאכלו לחם בשבת עד שיגמרו הפרשה יעו"ש. ורצה רבי לרמז להם דגם כשהוא קודם פטירתו דהרגיש בקדושתו שהולך להסתלק מהעוה"ז, מ"מ בזמן כזה יש ענין לקיים המצוות המסוגלות לאריכות ימים. אי משום דחובת המצוה אינה נגזרת אחר סגולתה. אי משום דאפילו חרב חדה מונח על צוארו של אדם אל יתייאש עצמו מן הרחמים ואדרבה מוטל עליו לעשות הכל.

ובא"ר רמז לעיין בספר חסידים וז"ל (סי' שא) יהודי אחד לא היה קורא שנים מקרא ואחד תרגום [שמאריכין לו ימיו ושנותיו], כי אמר קץ אני בחיי ולמה אקרא, אמר לו החכם לא אמרו זה רק כנגד האוהבי חיים, אלא מעתה מה שכתוב בתוה"ק אריכות ימים בכיבוד אב ואם ובמשקלות, וכי בעבור זה יפטרו עמלים ומרי נפש שקצים בחייהם, אלא לא

דברה התוכחות שמי שאינו חושש בהם יעשה מה שלבו חפץ, ולא נאמרו הברכות על מי שאינו חושש בהן להיות פטור, שאין זה דומה לשכיר יום שאדם יכול לומר אם תעבדני בטוב אני אוסיף על שכרך והשכיר יכול לומר אני חפץ לעבוד לך ואיני חפץ בשכירותך, אלא לעבד קנין כספו דומה, שאין העבד עושה תנאי לרבו, ועוד דומה לשורו וחמורו, שנאמר (ישעי' א', ג') "ידע שור קונו וחמור אבוס בעליו ישראל לא ידע עמי לא התבונן", כשם שעול הבעל עליהם כל עול הקב"ה על בריותיו, כמו שנאמר (שם, י"ט) "אם תאבו ושמעתם טוב הארץ תאכלו ואם תמאנו ומריתם חרב תאכלו", לפי שנתן רשות לעשות טוב ורע וחפץ שיעשו רצונו על מנת שלא לקבל פרס, אלא כנגד האוהבים הנאות העולם והיראים מן הפורעניות אמר הקב"ה עשו רצוני כדי שייטב לכם ולבניכם לעולם, ודברי תוכחות אם לא תעשו רצוני, אבל כנגד העושים מאהבה לא אמר שכרם, כי אין קץ לשכרם, לכך יקרא שמו"ת לשם מי שאמר, למען תהיה תורת ד' בפיו (שמות י"ג, ט'), ומ"מ הקב"ה יאריך ימיו ושנותיו, ואל יסמוך על תנאי וכו', וכתוב (דברים י"ח, י"ג) תמים תהיה עם אלקיך, עכ"ל.

האם מותר להימנע מדבר שמאריך ימים

ובפתח הדביר (סי' רפ"ה סק"ב) הקשה על דבריו, דבילקוט (פ' עקב) מייתי מדרש וז"ל: מעשה באשה אחת שהזקינה הרבה ובאה לפני ריב"ח אמרה לו רבי זקנתי יותר מדאי ומעכשיו חיים של ניוול הם שאיני טועמת לא מאכל ולא משקה ואני מבקשת ליפטר מן העולם, אמר לה מה מצוה את למודה לעשות בכל יום, אמרה לו למודה אני אפילו יש לי דבר חביב אני מנחת אותי ומשכחת לבית הכנסת בכל יום, אמר לה מנעי עצמך מבית הכנסת ג' ימים זה אחר זה, הלכה ועשתה כן וביום הג' חלתה ומתה. לכך אמר שלמה (משלי ח', ל"ד) "אשרי אדם שומע לי לשקוד על דלתותי יום יום" מה כתוב בתריה (שם, ל"ה) "כי מוצאי מצא חיים", עכ"ל הילקוט.

ולפי דברי הספר חסידים קשה למה יעץ ריב"ח כזאת לה הוא סבתא וכו', איך פטרה מהליכה לבית הכנסת כדרכה בקודש משום דקצה בחייה, ואולי במה ששאל לה מה מצוה את למודה וכו' היה בדעתו של ריב"ח שאם תגיד לו שהיתה רגילה במצוה גמורה דאורייתא או דרבנן לא היה מנועה אלא מפני ששמע שהמצוה הזאת אינה אלא סרך מצוה בעלמא לכך מנעה, ודוחק. ומציין לעיין בספר חקקי לב יור"ד (סי' נ') וספר יד שלמה (פא.) אי שרי להתפלל על חולה שמצטער הרבה שימות כדי שיהיה לו מנוח, יעו"ש.

ת"ח שממילא בקי בתורה אם חייב

בגמ' איתא בלשון "לעולם" ישלים אדם פרשיותיו עם הציבור ואחד תרגום, ודכל המשלים פרשיותיו עם הציבור מאריכין לו ימיו ושנותיו, ונפסק ברמב"ם (הלכות תפילה סופי"ג) ובשו"ע סי' רפ"ה וכתבו בלשון "חייב" אדם לקרות שמו"ת. ובלשון הגמ' "לעולם" צ"ב מה הכוונה בלעולם, ואפשר דגם בת"ח שתורתו אומנתו ולומד כל היום יש חיוב וכמ"ש הרשב"א בתשובותיו (ח"א סי' ר"ו) דקריאת שמו"ת חובה אפילו למי שתורתו אומנתו כרב ששת ובגמ' ברכות פטרוהו מקריאת התורה בציבור, שמו"ת חמור טפי ומזה לא פטרוהו, ואפשר דלכן כתבו "לעולם" היינו בכל מצב וענין ואין פטור לת"ח שתורתן אומנתן, וראיתי בשו"ת אגרות משה (או"ח ח"ה סי' ז') דמאריך בחיוב שמו"ת לת"ח וכתב שם, והנה בענין המצוה שמחוייב כל אחד ואחד לקרות הפרשה בכל שבוע שמו"ת, ורבותינו (ראה טואו"ח סי' רפ"ה) הוסיפו שצריך ללמוד גם פירש"י שעל כל הפרשה, שנתרשל מאוד אף אצל הרבה בני תורה. פשוט וברור כמו שלא נפטר שום אדם מכל מצוה דרבנן, בטענה שעוסק בתורה, כן לא נפטרו אף ממצוה זו. אף מי שתורתו אומנתו כרשב"י וחבריו, שהיו פטורים מתפילה דרבנן, היו חייבים בקריאת הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום, דהא גם זה הוא

לימוד התורה, ובחייב לימוד התורה הא איכא חיוב ללמוד גם מקרא. [ואף שסברי התוספות בשם ר"ת (קידושין ל' ע"א ד"ה לא צריכא) דבלימוד תלמוד בבלי יוצא גם ידי מקרא, משום שבלולה גם במקרא, ואף להרמב"ם (הל' תלמוד תורה פ"א הי"ב) דלאחר שכבר יודע היטב תורה שבכתב, אינו מחויב ללמוד מקרא בכל יום, וכל שכן שאין צריך להשליש זמנו, מכל מקום הוא מחויב גם להרמב"ם ללמוד באיזה זמן תורה שבכתב]. ואם כן ברור שקריאת שמו"ת ודאי הוא ממילא בכלל חיובו מעצם תלמוד תורה בכל שבוע, שלימוד זה שחייבו חכמים ללמוד בכל שבוע ודאי הוא חייב, ולא יוכל ליפטר בלימוד דבר אחר מהתורה בין בכתב בין בעל פה, לבד המצוה הנוספה שחייבו חכמים, וממילא אין פטור מזה אף לאלו שתורתן אומנותן כרבי שמעון בן יוחאי וחבריו, ובפרט לדורינו יעו"ש.

מתי הזמן הטוב לעבור על הפרשה

בטור ובשו"ע סי' רפ"ה כתבו מיום ראשון ואילך היו הגדר משלים פרשיותיו עם הציבור, ובמשנ"ב וביה"ל דהכוונה כבר משבת מנחה כיון שקורין הפרשה דשבוע הבא ע"ש בשם ראשונים, ובפשטות משמע דגם אם הוא עדיין לא שמע קריה"ת בשבת מנחה מ"מ נחשב כקורא עם הציבור כיון שהוא זמן זה. ואמנם במג"א (סק"ה) הביא מהשל"ה הק' דמצוה מן המובחר להשלים שמו"ת בערב שבת ומה שכתב בשו"ע דמצוה מן המובחר שישלים אותה קודם שיאכל בשבת היינו דוקא בדיעבד אם היה אונס גדול בע"ש, וכן הביאו משם האריז"ל, אך במשנ"ב הביא ממטה יהודה דגם כשקורא מתחילת השבוע הוא מצוה מן המובחר ושכ"כ גם במעשה רב דהגאון ז"ל היה נוהג כן תיכף אחר התפילה לקרוא מקצת מהסדרא שמו"ת ומסיים בע"ש, ועי' בליקוטי מהרי"ח ועוד ובכף החיים (רפ"ה סקכ"ד) שכתב דמנהג חסידים ואנשי מעשה לקרות שמו"ת בע"ש בבוקר אחר סיום תפילת שחרית בעודו מעוסף בטו"ת, ויש נהגו כשעטורין בתפילין דר"ת יעוין בספרי המנהגים.

לקרוא שמע בפרשת עקב ללא תפילין

וראיתי בכמה ספרים שדנו בדבר לעבור על הסדרא בפרשת עקב שיש בו פרשת שמע בלא תפילין דהרי הקורא שמע בלא תפילין הוא כמעיד עדות שקר, וכן בקשר לפרשת קדש, ואציין בזה מה שכתב במאסף לכל המחנות (סי' כה ס"ד) דבשו"ת בנין עולם להגאון מהרי"א מסובאלק ז"ל (חאו"ח סי' ל') שנשאל אם מותר לקרות שמו"ת בערב שבת פ' קדש והי' כי יביאך בלא תפילין אם אין בזה כעדות שקר והשיב דאין שום חשש דרק בק"ש בשביל י"ח קבלת עול מלכות שמים ועול מצות הוא הקפידא כיון שכתב שם וקשרתם לאות על ידך וכו' משא"כ בקדש והי' כי יביאך שהוא דרך לימוד עיי"ש ועיין לעיל בס"ק: ובאות חיים (באות ו') כתב דכשהניח כבר תפילין בעת הק"ש פשיטא לכ"ע דיכול לומר אח"כ ק"ש אפי' כמה פעמים ביום בלא תפילין ותמה שם על מ"ש בס' לקוטי חבר בן חיים תלמיד הג' הת"ס זצ"ל שהי' מנהג הגאון חת"ס שלא לומר ק"ש בתפילין דר"ת שלאחר התפלה (רק הי' לומד בהם או תהילים וכיוצא) אף שמבואר במחבר לקמן (סי' ל"ד סוף סעיף ב') לקרות ק"ש בתפילין דר"ת אחר התפלה וטעמו ונימוקו כתב תלמידו שחשש פן אין הלכה כר"ת רק כרש"י וכמנהג העולם והוי קורא ק"ש בלא תפילין שארז"ל כמעיד עדות שקר בעצמו, ותמה שם באות חיים, היוכל לומר שכזה היתה דעת הגאון חת"ס הלא ממ"נ, כיון שהתפלל בהם וקרא ק"ש בתפילין דרש"י, א"כ, אם הלכה כרש"י כבר קרא ק"ש בתפילין ואז אין נפק"מ גם כשקורא אח"כ בתפילין דר"ת אם נאמר דאין הלכה כר"ת ולא הוו תפילין מדינא מ"מ לא גרע מקורא בתורה אח"כ כ"פ פרשות ק"ש אפי' בלא תפילין בודאי לא הוי מעיד עדות שקר כיון שכבר יצא י"ח תפילין ואמר בהם ק"ש, ואם הלכה כר"ת אז בודאי צריך לקרות בהם ק"ש עיין שם מ"ש לתרץ דברי החת"ס וכתב טעם כמוס לדבריו עיי"ש באריכות, ועיין מזה בשו"ת מהר"ם שיק (חאו"ח סי' כ"ג) שרצה לומר ג"כ

דאם קורא אח"כ ק"ש בתפילין דר"ת אף שכבר קרא בשל רש"י י"ל דהוי כמעיד עדות שקר ועיין באות חיים שם מה שכתב בזה על דבריו עיי"ש.
 וחד"ל נתנו זמן לתשלומין כשלא עבר על הפרשה בשבת.

עד מתי יכול להשלים

עי' בשו"ע (שם סעי' ד') דעד רביעי בשבת יכול להשלים ועי' משנ"ב סקי"א השוואה להבדלה דאמרו מבדיל עד יום ד', ובדיעבד כשלא השלים עד יום ד' יכול להשלים עד שמיני עצרת דגם זמן זה נקרא משלים פרשיותיו עם הציבור כיון שהציבור משלים התורה אז, אך עי' בתו"ש שכתב חידוש דהך דין דעד שמחת תורה אין הכוונה כמו שכתב מקודם עד יום רביעי דשם הכוונה כל יום עד יום רביעי משא"כ הכא הכוונה רק ביום שמיני עצרת ולא קודם לכן, ובגמ' דקאמר סבר לאשלומינהו בערב יוה"כ משמע דהכוונה דייקא על אותו יום ולא עד אותו יום, ובאמת שצ"ע בשלמא בשמיני עצרת מובן שמסיימין התורה אבל מה הענין דערב יוה"כ, ובפשטות אפ"ל דכיון שמאריכין לו ימיו ושנותיו חשב לעשות סגולה זו דייקא בעיוה"כ קודם החיתום, ועי' באשל אברהם להגה"ק מבוטשאטש (סי' רפ"ה) שכתב דסבר לאשלומינהו בעיוה"כ כיון דסבר שאז היא אחרית שנה בבחינת קריאת ספר תורה הק' שתושלם כולה בשמח"ת, אך מצד שיוה"כ הק' נקרא יום שמחת לבו מצד לוחות השניות שניתנו אז לישראל וכיון שיום הקדוש מיוחד אל מתן תורה, היה נכון בעיניו להשלים אז פרשיותיו וע"ש עוד טעם.

(ובענין השלמה ראיתי להביא כאן מעשה רב מספר לפיד אש עדות הרה"ח הר"א רייזמן "בהיותינו במחנה העקורים "פלדפינג" על אדמת גרמניה, מיד לאחר השחרור, נחליתי ל"ע במחלת פלעק-טיפוס רח"ל, ואושפזתי בבית חולים המקומי. ימים מספר לפני כן חלה כ"ק מרן אדמו"ר מצאנז זי"ע במחלה זו, ואושפז אף הוא בביה"ח. היה זה ביום שני של חג השבועות. 3 חדשים הייתי מאושפז במיטה ליד מיטת רבינו. מאותה תקופה זכורני, כי באחד הימים נמצאו ספרי קודש רבים בעליית בנין השומר של בית העלמין במינכן, והביאו לרבינו חמשה חומשי תורה, שהיה זה אז כמוצא שלל רב. במשך תקופה קצרה קרא רבינו בחומשים אלו את כל הסדרות שמו"ת עבור כל השנה ששה במחנות ולא היה יכול ללמוד שמו"ת").

כשמשלים איזה יקדים של פרשת השבוע או של ההשלמה

והנה יש לדון במשלים הפרשה בשבוע הבא אם יקדים מהפרשה הקודמת ואח"כ הפרשה של שבוע זה או יקדים של שבוע זה ואח"כ משבוע שעברה. ושאני מתשלומין דתפילה דכשמשלים תפילת שחרית במנחה הדין הוא דהראשונה לתפילת מנחה והשניה לשם תשלומין ואם היפך לא יצא כבריש סי' ק"ח משום דשם הרי הוי שניהם אותה נוסח השמו"ע וא"כ הכל תלוי בכוונתו וחובת שעה קודמת וכדכתב הרשב"א והובא שם בפוסקים דתפילת תשלומין נתקנה רק בשעה שמתעסק בתפילה חיובית ולא נתקנה בזמנים אחרים, משא"כ בשמו"ת שכל הזמן שייך בו תשלומין ואין זה קשור כלל לפרשת שבוע זה,

וראיתי בשו"ת מהרש"ם (ח"א סי' רי"ג) שכתב בזה והקדים ממה שכתב בתשו' צ"ל (סימן קכ"ו) שהאריך בענין הפטרת פינחס דברי ירמיה שלא נקרית ע"פ טעות אם להשלים בפ' שמעו (לש"ק פ' מטות ומ'). והאריך שם מהא דתדיר ושאינו תדיר כדין תפלה, אבל כיון שהם סמוכין זה לזה ואין ביניהם הפסק יש להתחיל דברי ירמיה, ויקרא כאחת עם שמעו, כדי שלא יקראם שלא כסדר ע"ש באורך, ומבואר דבנ"ד אם בשבת שניה ישלימנה יתחיל פ' הקודמת ויקרא

כסדרן, אבל אם אחר כמה שבועות ישלים אז יקרא קודם פ' השבוע כדין תדיר ושאינו תדיר: ולאחר אריכות גדולה יוצא דעתו להלכה דאם משלים רק פרשת השבוע שעברה יקרא כסדרן, אך אם משלים כמה פרשיות יקדים פרשת השבוע קודם, ובשו"ת קנה בושם ח"א סי' טו בהערת הגאון מקשו"א שליט"א העיר ע"ז מהך גמ' דרב ביבי בר אב"י סבר לאשלמינהו בערב יוה"כ ומשמע שלא הקדים של חובת השעה אע"פ שהיה של כל השנה, אך לא ידעתי מה ההכרח דלא רצה להקדים חובת שעתא, ומלשון "אשלמינהו" אין ראייה דאזיל גם על פרשת השבוע דאפשר דאזיל על כל מה שחיסר מכל השנה אך חובת שעה קודם לכל.

לעבור על הפרשה בלילה

ידוע מהאריז"ל שאין לקרוא מקרא בלילה עי' באה"ט סי' רל"ח ובאשל אברהם להגה"ק מבוטשאטש שם, ובליקוטי מהרי"ח (ח"א סי' קמג) מביא טעם לזה משו"ת אבני צדק להגה"ק מסיגעט זי"ע (חיו"ד סי' ק"ב אות כג) משום דידוע מדברי האריז"ל דתורה שבכתב הוא דין ושבועל פה הוא חסד וראיה ממכות כב: דהתורה אמרה ארבעים יכנו ואתו רבנן ובצרי חדא, ולזה בלילה שהוא זמן שליטת הדינין קורא משנה שהוא חסד להמתיק הדינים, אכן יעוין ביסוד ושורש העבודה (שער ו' פ"ב) דכשלומד חומש עם פירוש רש"י ליכא חשש ללמוד בלילה. ואזהרת האריז"ל היתה רק לקריאת הפסוקים בלא פירוש"י, זולת ליל שישי או בליל שבת דאין צריך לידהר.

ואמנם יעוין בפרמ"ג סי' רל"ח דמוכח מדבריו דהתיר מקרא בלילה, ובדע"ת למהרש"ם ז"ל ס' רלח דבפרקי דר"א (פמ"ו) ורא"ש (פ"ד דר"ה) מובא דמשה רב"ה למד מקרא ביום ומשנה בלילה (והוא סמך לדעת האריז"ל) ובזכור לאברהם (ח"ג או"ח אות ל' סקס"ז) בשם יוסף אומץ דגם אחר חצות לילה אין ללמוד מקרא ואפילו תהילים הגם דישי להתיר לקרוא באשמורת הבוקר אני ירא ואיני קורא זולת בליל ש"ק ובלילו', (ולענין תהילים יעוין בא"א מבוטשאטש בסי' רל"ח שם מה שכתב די"ל דאין קפידא בקריאת תהילים בלילה כיון דדוד המע"ה ביקש שיהא כנגעים ואהלות הוי כלימוד משניות שזמנו בתחילת הלילה יעו"ש אך המהרש"ם שם ציין לחיים שאל (ח"ב סי' כה) ששמע מהמקובל המופלא הק' הרש"ש זי"ע שהיה מפקפק על קריאת תהילים סמוך לאור היום ונסתפק אם תהילים בכלל דברי האריז"ל, וכתב דהמקובלים נמנעו מלקרות תהילים בחול כל שלא האיר היום יעו"ש ואכ"מ). ובעיקרי הד"ט (או"ח סי' כ"ב אות נ"ז) בשם ספר ככר לאדן (מהחיד"א ז"ל ליקוטים סי' ה') כתב דאע"פ שקבלה מהאריז"ל לא ללמוד מקרא בלילה והצנועין מושכין ידיהן, מ"מ רוב העם נוהגים לקרוא בתנ"ך בכמה בתי מדרשות וכמה חכמים אין אומרים להם דבר דמילן דמיטמרן אין לאומרן בפני ע"ה. ע"כ.

ברם כל זה לענין קריאת גוף הפרשה אמנם בנוגע לתרגום כתב בשע"ת (סי' רפה) דבגורי האר"י מבואר דאין לקרוא תרגום בלילה, אך בשו"ת אבני צדק שם התיר בציבור כיון דאין לחוש בציבור לתגבורת דין יעו"ש.

מתי עוברין על פרשת וזאת הברכה

במג"א (סי' רפ"ה סק"י) כתב דפרשת וזאת הברכה יקרא בערב שמחת תורה, ומיירי בחו"ל דערב שמחת תורה הוא שמיני עצרת, אך בשע"ת שם הביא מהאריז"ל דקורין וזאת הברכה ביום הושענא רבא, כ"כ בברכ"י, והביא ממהר"ם זכותא שכתב דבחו"ל שעושיין ב' ימים טובים יקראנה ביום הוש"ר, ומ"מ אם קראה ביום שמיני עצרת לא הפסיד, ואמנם יעוין פרמ"ג (א"א שם) שכתב וכמדומה שהעולם נוהגין בליל הוש"ר קורין וזאת הברכה שנים מקרא ואחד תרגום, ומ"מ נראה טוב יותר בערב שמחת תורה, ולא ידעתי אם כוונתו בחו"ל והיינו ביום שמיני עצרת, או שכוונתו גם בא"י ושיהא ביום בערב החג ולא בלילה, גם נסתפקתי בכוונת המג"א אם מיירי בחו"ל ואז כוונתו על שמ"ע או כוונתו

על א"י ואז כוונתו על הושע"ר ותליא בזה אם פליג על הברכ"י בדברי הכוונות.

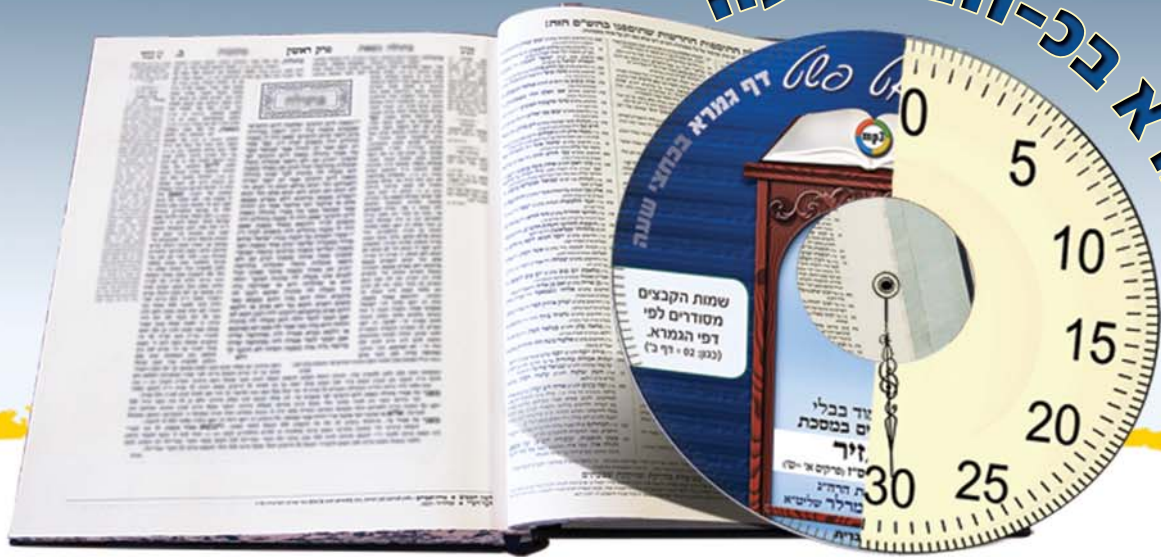
וראיתי בשו"ת קנה בושם ח"א סי' טז שכתב ולענ"ד נראה לומר דהמג"א בשם הכוונות כונתו הוא ג"כ על הושענא רבא שהוא ערב שמחת תורה בארץ ישראל, שהרי מקור דברי המג"א הוא מספר נגיד ומצוה ושם כתוב בזה הלשון צריך לקרות ערב שמחת תורה וזאת הברכה שנים מקרא ואחד תרגום, ובאגרות הרמ"ז שם כתב ג"כ בזה הלשון עוד שאלת על דבר התרגום של פרשת וזאת הברכה אימתי קורין אותה שנים מקרא ואחד תרגום וכו' אני קורא התרגום ר"ל שנים מקרא ואחד תרגום בכל השנה עכ"ל, הרי דסתם וכתב דערב שמחת תורה קורין פרשת וזאת הברכה ולא ביאר אם כוונתו הוא על שמיני עצרת או הו"ר, אלא דבהגה"ה שם כתוב בזה הלשון "מצאתי כתוב בכתבי מהר"י לינגי ד"ל וז"ל כתוב בקונטרסי תלמידי האר"י זללה"ה שבערב שמחת תורה צריך לקרות פרשת וזאת הברכה שנים מקרא ואחד תרגום, ואני בער ולא אדע נסתפקתי אם אנו שדרים בחוצה לארץ הוא החיוב לקרותה דוקא ביום שמיני עצרת שהוא ערב שמחת תורה לבני ארץ ישראל או ביום שמיני עצרת שהוא ערב שמחת תורה לבני גולה, וכתבתי ספק זה להגאון כמוהו"ר משה זכות נר"ו והשיב בלשון הזה ובענין תרגום פרשת וזאת הברכה אם אני יכול וזוכר אני מקדים לקרותו ערב שמיני חג העצרת, אבל גם המאחר קריאתו עד ערב שמחת תורה לא הפסיד" עכ"ל, הרי מפורש יוצא מדבריהם שבכתבי תלמידי האר"י ז"ל כתב בסתם ערב שמחת תורה אלא שהמהר"ם זכות ביאר כוונתם דהיינו דייקא בהו"ר, וה"נ אפשר לפרש דברי המג"א בשם הכוונות, וזהו לכאורה שלא כהבנת הפמ"ג בדברי הכוונות שהביא המג"א ואתיא שפיר מנהג העולם עפ"י דברי האר"י ז"ל, עכ"ד.

ואמת דבפרמ"ג לא ביאר כוונת דברי המג"א ולא משמע מדבריו בזה כנ"ל דכתב רק שעדיף לקרוא בערב שמח"ת, וכבר כתבנו לעיל דאולי כוונתו לאפוקי דלא בלילה רק ביום אבל אדיל על הו"ר, רק שלפי"ז היה לו לכתוב ויותר טוב ביום הו"ר ולא הו"ל לשנות הלשון לערב שמח"ת ומזה באמת משמע דכוונתו לומר על יום שמ"ע.

ובקנה בושם שם מסיק דמנהג העולם הוא לקרות פרשת וזאת הברכה שמו"ת בהו"ר כמש"כ הפמ"ג וכמש"כ בספר אגרות הרמ"ז שכן הוא דרך הנכון עפ"י דעת האר"י ז"ל, ומ"מ אפשר דכולהו ס"ל דפרשת וזאת הברכה אין זמנה תלוי אלא בשמחת תורה והמקדים לקרותה קודם הו"ר לא יצא ידי חובתו, אלא דס"ל דעיקר זמנה הוא בערב יו"ט כמו בשאר הפרשיות שזמנם תלוי בשבת ועיקר זמן קריאת שמו"ת הוא בע"ש, ואפילו בחו"ל שעושים שני ימים טובים הוי ג"כ עיקר זמן קריאת שמו"ת מפרשת וזאת הברכה בהו"ר כמש"כ בספר אגרות הרמ"ז (שם), ומהאי טעמא גופא י"ל דלא חשיב לדידהו קריאת שמיני עצרת הפסק בין קריאת פרשת וזאת הברכה שמו"ת בהו"ר, לקריאתה בצבור בשמחת תורה, וכמו שמשמע מסתימת דבריהם דאפילו כשחל שמיני עצרת בשבת ס"ל ג"כ דעיקר זמן קריאת שמו"ת הוא בהו"ר, ועדיין צ"ע בכל זה, יעו"ש.

לרגל התחלת הש"ס
מבצע מנויים לדיסקים
 עם שיעורי 'הדף היומי' בסדרת 'גלאט פשט'

דף גמרא בכ-חצי שעה

קופירייטינג

בס"ד

גלאט פשט

לומדים פשוט לנצל את הזמן

"גלאט פשט" - סדרת תקליטורי שמע (MP3) של שיעורי גמרא הנמסרים בשפה רהוטה וברורה (אידיש/עברית) ע"י הגאון רבי חיים שמרלר שליט"א. **כל דף גמרא כחצי שעה בלבד**, יעיל לניצול של זמן פנוי (נסיעה וכו').

*הצטרף לאנשי המנויים
 וקבלו "מיזבי אודס"*

- * דיסק - שיעורי "גלאט פשט" על הדף היומי (MP3)
- * מבחן סיכום עצמי על דפי הגמרא

חוקר המנויים

02-540-1912

פקס: 02-532-6421, דוא"ל: horaa@enativ.com